

MISIUNEA DE OBSERVARE

ALEGERI LOCALE GENERALE
5 NOIEMBRIE 2023

Raport nr. 5

**Perioada de observare:
8 - 16 noiembrie 2023**

Promo-LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

coaliția civică pentru alegeri libere și corecte

MISIUNEA DE OBSERVARE

ALEGERI LOCALE GENERALE
5 NOIEMBRIE 2023

Chișinău, 2023

Asociația Promo-LEX

str. Mitropolit Petru Movilă 23/13,

Chișinău, Moldova

tel./fax: (+373 22) 45 00 24, 44 96 26

info@promolex.md

www.promolex.md

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație.

**Finanțat de
Uniunea Europeană**

Raportul este elaborat în cadrul Misiunii de observare a alegerilor locale generale din 5 noiembrie 2023, desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate” și a Uniunii Europene prin Proiectul „Consolidarea cadrului legislativ electoral și evaluarea implementării acestuia în timpul alegerilor locale generale din 2023”.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul acestui raport aparține Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția donatorilor. Conținutul raportului poate fi supus revizuirilor redacționale. În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, va prevala varianta în limba română a raportului.

CUPRINS

INTRODUCERE	4
SUMAR EXECUTIV	4
I. CADRUL LEGAL	6
II. ORGANELE ELECTORALE	7
III. CONTESTAȚIILE ELECTORALE	10
IV. PRESTAȚIA CONCURENȚILOR ELECTORALI	14
V. FINANȚAREA CAMPANIEI ELECTORALE	17
VI. DISCURSUL DE URĂ ȘI INSTIGARE LA DISCRIMINARE	23
RECOMANDĂRI	25
ABREVIERI	26
ANEXE	28

INTRODUCERE

Raportul nr. 5 este elaborat în cadrul Misiunii Promo-LEX de observare (MO) a alegerilor locale generale din 5 (19) noiembrie 2023. Perioada de observare a evenimentelor incluse în raport ține de organizarea și desfășurarea campaniei pentru turul doi al alegerilor și se referă la intervalul 8 – 16 noiembrie 2023. În același timp, observarea finanțării campaniei electorale s-a realizat până la 10 noiembrie, iar contestațiile și sesizările au fost analizate pentru perioada 5 – 15 noiembrie 2023. Rezultatele monitorizării discursului de ură și instigare la discriminare sunt prezentate pentru perioada 30 octombrie – 12 noiembrie 2023.

În ziua turului doi de scrutin MO Promo-LEX va delega câte un observator static în 174 din cele 616 SV ce vor fi deschise. Celelalte 442 SV vor fi observate de 49 echipe mobile (a câte doi observatori fiecare).

Constatările și tendințele principale din actualul raport se referă la prestația organelor electorale, examinarea contestațiilor și sesizărilor, activitățile de campanie ale concurenților și la raportarea financiară a acestora. De asemenea, sunt prezentate rezultatele monitorizării discursului de ură.

MO Promo-LEX nu este oponent politic al concurenților implicați în procesul electoral, nu este un organ de anchetă și nu își asumă obligația expresă de a proba constatările observate. Cu toate acestea, rapoartele observatorilor sunt însoțite, în măsura posibilităților, de probe fotografice și video, care pot fi puse doar la dispoziția organelor de drept, pe baza solicitărilor corespunzătoare, și în niciun caz la dispoziția concurenților electorali. Totodată, încălcările, inclusiv cele presupuse, care se regăsesc în prezentul raport, trebuie tratate de autoritățile electorale drept sesizări și urmează a fi examinate conform competenței, prin prisma prevederilor art. 88, alin. (9) din Codul electoral. Misiunea Promo-LEX gestionează platforma web www.electoralamonitor.md, pe care orice persoană poate semnala activități cu tentă electorală.

SUMAR EXECUTIV

Cadrul legal. La 9 noiembrie 2023, Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 225 alin. (3) lit. e) din Codul administrativ, ridicată de președintele Comisiei pentru Situații Excepționale (CSE), în acțiunea formulată de PȘ împotriva Dispoziției CSE nr. 92 din 3 noiembrie 2023. Amintim că prin această dispoziție, a fost anulată înregistrarea concurenților electorali desemnați de PȘ.

Evidențiem că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată la 5 noiembrie (în ziua alegerilor) însă Înalta Curte s-a pronunțat abia la 9 noiembrie 2023, fără să se expună asupra constituționalității normei. În opinia Promo-LEX, litigiile conexe procesului electoral trebuie soluționate în termene restrânse, inclusiv cele care vizează constituționalitatea unei norme.

Organele electorale. CEC s-a întrunit în cinci ședințe și a adoptat 38 de hotărâri aferente procesului electoral. Comisia a fost preocupată de recepționarea și verificarea documentației electorale parvenite de la organele electorale inferioare. CEC a coordonat procedurile de renumărare a buletinelor de vot, precum și cele de confirmare a legalității alegerilor și validare a mandatelor de către consiliile electorale. Potrivit observatorilor, în cazurile monitorizate și raportate la momentul elaborării raportului, diferențele de voturi la renumărare nu au fost semnificative, iar procesul de validare a decurs conform prevederilor normative.

Contestațiile electorale. Potrivit observatorilor Promo-LEX, în perioada 5 – 15 noiembrie în cadrul organelor electorale au fost depuse cel puțin 150 contestații și sesizări, dintre care: la CECE I – 16, la CECE II – 79, iar la CEC – 55. Majoritatea contestatarilor au formulat obiecții cu privire la numărarea și totalizarea voturilor, privind confirmarea legalității alegerilor, privind desfășurarea agitației electorale ilegale, utilizarea resurselor administrative și finanțarea ilegală a campaniei electorale.

În privința soluțiilor emise, la nivel de CECE, constatăm că majoritatea – 49, au fost respinse sau declarate inadmisibile, cel puțin 16 contestații și sesizări au fost admise, iar 12 – au fost remise spre examinare conform competenței. Cu referire la soluțiile emise de CEC, din totalul de 63 contestații, menționăm că doar în privința a 46 – au fost adoptate hotărâri, dintre care 44 (70%) au fost hotărâri de

respingere sau declarare a inadmisibilității. Termenele de soluționare nu au fost respectate în toate cazurile.

Concurenții electorali. Comparativ cu ultimele două săptămâni înainte de primul tur de scrutin, campania pentru turul doi, reieșind din rapoartele observatorilor, a fost mai apatică. Din totalul de 53 de activități, 57% - au fost întâlnirile cu alegătorii, iar - în 29% a fost vorba de distribuirea materialelor electorale. Cele mai multe activități au fost desfășurate de PAS - 45%, urmat de PSRM și PN - a câte 12% fiecare. Din totalul activităților observate, cele mai multe au fost organizate în Bălți - 32%, Ungheni - 15% și Florești - 10%.

Cu privire la încălcările semnalate, MO Promo-LEX a constatat 19 cazuri ce pot fi calificate, potrivit standardelor internaționale, drept utilizare abuzivă a resurselor administrative. Este vorba despre implicarea președintei Republicii Moldova în alegerile locale generale - 3 cazuri, precum și implicarea în activitățile de campanie a persoanelor care dețin funcții publice - 16 cazuri. Toate activitățile au fost desfășurate în favoarea candidaților PAS.

Observarea finanțării campaniei electorale. Potrivit paginii CEC, pentru perioada 8 - 10 noiembrie 2023, din cele 17 partide politice și 3 CI care au depus rapoarte financiare, doar 9 partide politice și 2 CI au declarat venituri. Cele mai multe au fost raportate de PAS - 73%, urmat de PN - 14% și PDCM - 4%. Ponderea cea mai mare (74%) se referă și de această dată la mijloacele financiare transferate din contul curent al partidelor politice în contul „Fond electoral”, în special fiind vorba despre alocațiile de la bugetul de stat. În același timp, cele mai multe cheltuieli au fost raportate de PAS (70%), PSRM (15%) și PN (8%).

Din punctul de vedere al monitorizării civice, pentru activitățile desfășurate de 8 partide politice în campania electorală, MO Promo-LEX a estimat ca fiind neraportate cheltuieli de cel puțin 35.401 de lei, dintre care 41% au fost pentru PSDE, 22% - PSRM și 18% - PDCM. Cele mai multe au fost pentru materialele promoționale - 41%, urmate de cele pentru publicitatea pe rețele de socializare - 32% și cheltuielile pentru publicitate pe rețeaua internet - 18%.

Discursul de ură. În perioada 30 octombrie - 12 noiembrie, Asociația Promo-LEX a identificat cel puțin nouă cazuri de discurs de ură. Dintre acestea, două cazuri au luat o formă mai gravă de manifestare (justificarea violenței și amenințarea), două cazuri au reprezentat limbaj sexist, iar celelalte cinci cazuri au luat forma limbajului discriminator cu privire la dizabilitățile mintale. De cele mai multe ori, cazurile identificate au avut la bază criteriul „apartenență politică” și au fost îndreptat împotriva politicianilor, membrilor partidelor politice și simpatizanților acestora. Cele nouă cazuri au fost distribuite de 1735 ori și vizualizate de peste 651 de mii de ori.

I. CADRUL LEGAL

Jurisprudența constituțională. La 9 noiembrie 2023, Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă¹ sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 225 alin. (3) lit. e) din Codul administrativ, ridicată de reprezentantul Comisiei pentru Situații Excepționale (Președinte al CSE, Prim-ministru Dorin Recean), în acțiunea formulată de PȘ împotriva Dispoziției CSE nr. 92 din 3 noiembrie 2023². Amintim că prin această dispoziție, a fost anulată înregistrarea concurenților electorali desemnați de PȘ în cadrul alegerilor locale generale din 5 noiembrie 2023, prin derogare de la prevederile Codului electoral.

Curtea Constituțională a reținut că excepția nu a fost ridicată de un subiect cărui i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, inter alia, că:

- obiectul excepției îl constituie prevederi ale Codului administrativ, care au fost introduse prin Legea nr. 122 din 15 iulie 2022, la inițiativa Guvernului, ca urmare a pronunțării Hotărârii Curții Constituționale nr. 17 din 23 iunie 2020;
- excepția de neconstituționalitate reprezintă un instrument prin care cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva autorităților statului, în cazul în care, prin anumite norme juridice, drepturile sale constituționale sunt încălcate;
- în această cauză, excepția de neconstituționalitate a fost ridicată chiar de o autoritate a puterii executive (Comisia pentru Situații Excepționale), care îi solicită Curții să verifice constituționalitatea unei norme adoptate de puterea legislativă. Excepția nu poate fi utilizată de o autoritate publică pentru a anihila un act normativ adoptat de o altă autoritate publică. Pentru asemenea situații, autoritățile care posedă prerogativa sesizării Curții Constituționale (inclusiv Guvernul, ministrul justiției), îi pot solicita Curții să exercite controlul de constituționalitate al actelor normative.

Luând în considerare cele menționate supra, fără a nega eventualele riscuri și pericole grave la adresa securității naționale, MO Promo-LEX observă că exercitarea controlului de legalitate a dispoziției CSE, pare să fie tergiversată în mod intenționat de către Prim-ministru, prin ridicarea excepției de neconstituționalitate în privința unei norme pe care a propus-o Guvernul și a aprobat-o Parlamentul cu mai puțin de un an jumătate în urmă. Amintim că în rapoartele precedente de observare a alegerilor am recomandat CSE să se abțină de la intervențiile în organizarea și desfășurarea procesului electoral, precedentele de implicare a executivului fiind periculoase.

În altă ordine de idei, evidențiem că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată la 5 noiembrie (în ziua alegerilor) însă Înalta Curte s-a pronunțat abia la 9 noiembrie, fără să se expună asupra constituționalității normei. În opinia Promo-LEX, litigiile conexe procesului electoral trebuie soluționate în termene restrânse, inclusiv cele care vizează constituționalitatea unei norme.

¹ [Decizia](#) Curții Constituționale nr. 152 din 9.11.2023 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 225 alin. (3) lit. e) din Codul administrativ

² [Dispoziția](#) CSE nr 92 din 3 noiembrie 2023

II. ORGANELE ELECTORALE

2.1. Activitatea Comisiei Electorale Centrale

În perioada de referință a prezentului raport, CEC s-a întrunit în cinci ședințe și a adoptat 38 de hotărâri aferente procesului electoral.

Acreditarea observatorilor. Autoritatea electorală a acreditat 26 de observatori naționali din partea Asociației Obștești „MIRAD” în vederea reflectării turului doi al alegerilor. Amintim că, în total, în vederea monitorizării alegerilor locale generale din 5 (19) noiembrie 2023, CEC a acreditat 1.519 observatori: 1.120 de observatori naționali și 399 de observatori și experți internaționali.

Confirmarea jurnaliștilor. De asemenea, CEC a confirmat trei jurnaliști în vederea reflectării și monitorizării alegerilor locale generale din 19 noiembrie 2023 (Asociația Obștească „Media Alternativă” - 2 și European PressPhoto Agency - 1). În total, autoritatea electorală a confirmat 57 de jurnaliști din partea a 12 entități/instituții mass-media din țară.

Aprobarea mesajelor de interes public. În intervalul monitorizat, CEC a aprobat alte trei mesaje de interes public (trei spoturi video), elaborate de către Comisie pentru turul doi de scrutin. În total, CEC a aprobat difuzarea a 28 de mesaje de interes public elaborate pentru alegerile locale generale din 5 (19) noiembrie 2023.

2.2. Activitatea organelor electorale ierarhic inferioare

În perioada supusă monitorizării observatorii Promo-LEX au vizitat 30 CECE II; 104 CECE I și 149 BESV. Potrivit informațiilor prezentate, doar în 20 de cazuri sediul organului electoral a fost găsit închis în timpul orelor de muncă (CECE I – 13 cazuri³ și BESV – 7 cazuri⁴).

Confirmarea reprezentanților concurenților electorali. Potrivit informației obținute de observatori în perioada de referință a prezentului raport⁵, organele electorale inferioare au confirmat, în total, 170 de reprezentanți, dintre care 31 reprezentanți la nivel de CECE I și 139 reprezentanți la nivel de BESV. Solicitățile de confirmare au parvenit din partea a 30 de concurenți electorali, dintre care 17 partide politice și 13 candidați independenți. Cei mai mulți reprezentanți ai concurenților electorali au fost confirmați din partea PSRM (46), PAS (20), PSDE (16), PR (15), urmași de PLDM (11), PN (7), PDCM și LOC (câte 6), MRM și ȘANSA (câte 4), PPDA și PPPDA (câte 2), PCRM, PNL, PUN, PNM și PS (câte 1). Cei 13 candidați independenți au confirmat în total 27 de reprezentanți.

Modificarea componenței organelor electorale. De asemenea au fost raportate cel puțin trei cazuri de modificare a componenței birourilor electorale în baza cererilor de demisie a membrilor (PAS – 1; RFE - 2).

2.3. Renumărarea buletinelor de vot

CEC a dispus pentru perioada 10-12 noiembrie 2023 renumărarea buletinelor de vot la alegerile locale generale din 5 noiembrie 2023 în 18 circumscripții electorale⁶. În context, MO Promo-LEX a observat 57 de proceduri de renumărare a buletinelor de vot pentru diferite funcții electivă alese în cadrul alegerilor

³ CECE I nr. 7/32 Taraclia de Salcie; nr. 7/33 Tartaul de Salcie; nr. 10/5 Chircăiești; nr. 10/15 Hagimus; nr. 12/4 Boșcana; nr. 12/25 Zăicana; nr. 12/22 Răculești; nr. 14/19 Pelinia; nr. 20/21 Lăpușna; nr. 20/22 Leușeni; nr. 20/29 Obileni; nr. 25/5 Brăviceni; nr. 31/17 Răspopeni.

⁴ BESV nr. 5/2 Basarabeasca; nr. 12/5 Bălănești; nr. 12/9 Boșcana; nr. 12/34 Răculești; nr. 12/38 Zăicana; nr. 25/21 Brăviceni; nr. 31/26 Răspopeni.

⁵ Informația colectată poate include date și de până la ultimul tur de scrutin. Potrivit metodologiei, observatorii pe parcursul vizitei la organele electorale colectează toată informația pentru perioada de la ultima vizită.

⁶ Comunicate de presă. CEC a dispus renumărarea buletinelor de vot la alegerile locale generale în [11 localități](#). CEC a dispus renumărarea buletinelor de vot la alegerile locale generale în alte [7 localități](#).

locale generale. Observatorii au monitorizat gradul de respectare a prevederilor normative de către membrii de birou în timpul renumărării, acestea fiind reflectate în tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1. Unele aspecte problematice în respectarea procedurii de renumărare a buletinelor de vot

Reglementarea procedurilor⁷	DA	NU
La renumărarea buletinelor de vot a fost respectată consecutivitatea prescrisă a acțiunilor?	48 (84.2%)	9 (15.8%)
Doar un membru al BESV a prezentat buletinele de vot tuturor participanților la procesul de numărare?	43 (75.4%)	14 (24.6%)
În procesul de renumărare a buletinelor de vot au fost verificate listele electorale, inclusiv cele suplimentare?	33 (57.9%)	24 (42.1%)
Sunt prezenți reprezentanții concurentului (concurenților) care au solicitat renumărarea?	32 (56.1%)	25 (43.9%)
V-au fost eliberate copiile autentificate ale proceselor verbale de renumărare a voturilor, precum și copia actului privind rezultatele renumărării buletinelor de vot?	56 (98.2%)	1 (1.8%)

Cantitativ, atragem atenția că în peste 42% din cazuri nu au fost verificate listele electorale. De asemenea, în circa 25% din situații observate, chiar și la renumărare nu a fost respectată prescripția ca doar un membru BESV să prezente buletinele de vot tuturor participanților. Observatorului care a monitorizat renumărarea la SV 9/4 Călărași, Călărași nu i-au fost eliberate copiile autentificate a actelor solicitate. Observatorul a făcut doar poze, iar refuzul eliberării copiilor a fost motivat prin faptul că CECE nu avea mai multe exemplare de procese-verbale iar copiator în incinta consiliului nu este.

În ceea ce privește rezultatele renumărării, menționăm că în privința rezultatelor per concurenți, abateri substanțiale nu au fost observate. Valori relativ mai mari au fost identificate doar în două situații cu privire la renumărarea buletinelor de vot pentru consiliile locale de nivelul unu – orașul Călărași și comuna Mileștii Mici (Ialoveni). În aceste cazuri este vorba despre diferențe de circa 17 voturi pentru concurenții PDCM și PSDE, fără a fi însă afectată repartizarea mandatelor⁸.

În același timp, în anumite situații, în special privind funcția de primar, diferențele identificate, fie și neesențiale, au fost în măsură să influențeze anumite poziționări. De exemplu, în cazul CECE I Pîrîta (15/10), în urma renumărării nu a mai fost necesar de desfășurat tragerea la sorți dintre candidații de pe locul doi, fiind obținută o departajare de două voturi între aceștia.

2.4. Confirmarea legalității și validarea mandatelor aleșilor locali de către consiliile electorale de circumscripție

Începând cu 10 noiembrie 2023 a demarat procesul de confirmare a legalității și validare a mandatelor aleșilor locali de către consiliile electorale de circumscripție. Amintim că implicarea CECE este o noutate a legislației electorale, anterior instanțele de judecată fiind cele care realizau această procedură. Potrivit reglementărilor, CECE, în termen de cel mult 10 zile de la data primirii rapoartelor, proceselor-verbale și altor documente electorale de la BESV, dar nu mai devreme de soluționarea definitivă de către organele electorale și instanțele de judecată a contestațiilor depuse, confirmă sau infirmă printr-o hotărâre legalitatea alegerilor și validarea mandatelor de primar și de consilier⁹.

MO Promo-LEX a observat mai multe ședințe ale CECE, în prezentul raport fiind incluse 11 vizite raportate și prelucrate către data de 15 noiembrie 2023¹⁰. Potrivit observatorilor, ședințele au durat în mediu circa 30 de minute. Toate hotărârile au fost aprobate în unanimitate. În majoritatea cazurilor (63%) candidații vizați în atribuirea mandatelor nu au fost prezenți la ședință. Pe parcursul ședinței acțiunile membrilor CECE nu au fost contestate de cei prezenți. De asemenea, potrivit percepției observatorilor, în 63% din cazuri ședințele au avut un caracter solemn. Completarea proceselor verbale

⁷ [Instrucțiunea](#) privind procedura de renumărare a buletinelor de vot aprobată prin Hotărârea CEC nr. 1188 din 22 august 2023.

⁸ Informație confirmată de președinții CECE II Călărași și Ialoveni.

⁹ [Regulamentul](#) cu privire la procedura de confirmare a legalității alegerilor, validarea și atribuirea mandatelor de primar și de consilier, aprobat prin Hotărârea CEC nr. 1104/2023.

¹⁰ CECE 33/12; 20/3; 20/13; 8/4; 15/9; 27/15; 19/9; 18/16; 17/10; 32/19; 32/14.

și a hotărârilor s-a făcut în mod uniform conform anexelor la Regulamentul CEC. Totuși, în cazul procesului-verbal aprobat de CECE Făleștii Noi nr. 17/10 s-a strecurat o eroare, cel mai probabil tehnică, fiind vizat un partid inexistent „Partidul Liberal Democrat European”. În același act, într-un tabel privind numărul total de voturi acumulate de concurenți (funcția de consilier local) la rubrica „Numărul de candidați înscriși pe lista concurentului electoral” a fost introdus, cel mai probabil, numărul de ordine de înscriere în buletinul de vot.

III. CONTESTAȚIILE ELECTORALE

Potrivit observatorilor Promo-LEX, în perioada 5 – 15 noiembrie în cadrul organelor electorale au fost depuse cel puțin 150 contestații și sesizări, în care se contestă sau sesizează organele electorale despre preținse încălcări ale cadrului legal, sau se solicită revizuirea sau suspendarea actelor administrative cu privire la aceste încălcări.

3.1. Contestații depuse la consiliile electorale de circumscripție

La **consiliile electorale de circumscripție de nivelul I** au fost depuse cel puțin 16 contestații, sesizări și cereri (CECE 25/11 Cucuruzeni, Orhei; 31/1 Șoldănești; 16/4 Bădrații Noi, Edineț; 16/11 Chetroșica Nouă, Edineț; 16/16 Gaspar, Edineț; 16/2 Cupcini, Edineț; 16/17 Goleni, Edineț; 17/32 Scumpia, Fălești; 17/3 Bocani, Fălești, 18/34 Temeleuți, Florești). Cele mai multe contestații au fost depuse de candidații și reprezentanții desemnați de PȘ¹¹ (5); PPDA (3); PLDM (2).

Majoritatea contestatarilor au formulat obiecții împotriva acțiunilor și actelor organelor electorale de numărare și totalizare a voturilor, de încălcare a dreptului de a fi ales, prin aplicarea ștampilei „Retras”, fără să existe un act administrativ individual. Pronunțându-se asupra contestațiilor, organele electorale au declarat inadmisibile cel puțin opt dintre acestea, și au remis spre examinare conform competenței cel puțin trei.

În cadrul **consiliilor electorale de circumscripție de nivelul II** au fost depuse cel puțin 79 contestații și sesizări, cele mai multe fiind depuse la CECE 16 Edineț (22) și CECE 1 Chișinău (16). Concurenții electorali, inclusiv cei a căror înregistrare a fost anulată (PȘ – 38; PAS – 9; PPPDA – 5; MRM – 4; BE „Ruslan Codreanu” – 2; PPDA – 2; PS – 1; PSDE – 2; PSRM – 1; NOI – 1; CI – 7) au depus majoritatea contestațiilor. Principalele aspecte vizate în contestații au fost infirmarea legalității alegerilor (40), inclusiv încălcarea dreptului de a fi ales; numărarea/totalizarea voturilor (11); înregistrarea/neînregistrarea concurenților electorali, desfășurarea agitației electorale ilegale; exercitarea dreptului de vot; agitația și publicitatea electorală; utilizarea resurselor administrative; finanțarea ilegală a campaniei electorale.

În privința **soluțiilor** emise, MO Promo-LEX observă că cel puțin 16 contestații și sesizări au fost admise parțial sau integral, 12 – au fost remise spre examinare conform competenței, iar opt – au fost respinse. În cazul unor contestații și sesizări admise, organele electorale au aplicat și următoarele sancțiuni:

- CECE 16 Edineț a aplicat, în ziua alegerilor, unor membri BESV 16/7 și unui operator SIASA din cadrul aceleiași secții de votare sancțiunea de revocare din funcție, iar în privința Secretarei BESV și sancțiunea de privare a dreptului de a ocupa o funcție în cadrul organului electoral pentru 4 ani. Sancțiunile au fost aplicate pentru votarea unei persoane în locul altei persoane;
- CECE 2 Bălți a aplicat sancțiunea de avertisment candidatei Corșicova Arina, pentru încălcarea normelor privind întocmirea și prezentarea listelor de subscripție;
- CECE 2 Bălți a aplicat sancțiunea de anulare a înregistrării candidatei Corșicova Arina, pentru existența restricțiilor de a candida prevăzute de art. 16 alin. (2) lit. f) pct. 3 și 4 și pentru utilizarea fondurilor financiare și materiale nedeclarate mai mult de 1% raportat la suma mijloacelor ce pot fi transferate în contul fondului electoral. MO Promo-LEX evidențiază că anularea înregistrării candidatei a fost efectuată la 7 noiembrie, însă înainte de aprobarea procesului-verbal privind centralizarea rezultatelor votării la alegerile primarului mun. Bălți. Astfel că, în turul doi a fost admis al treilea candidat cu cele mai multe voturi obținute.

Totodată, cel puțin 41 contestații au fost declarate inadmisibile, deoarece au fost depuse de „subiecți care nu sunt abilitați cu dreptul înaintării contestațiilor în materie electorală”, acestea fiind depuse de candidați PȘ, a căror înregistrare a fost anulată cu doar două zile înainte de ziua alegerilor. În contextul în care litigiul inițiat la 4 noiembrie de PȘ împotriva Comisiei Situații Excepționale (privind anularea înregistrării candidaților desemnați de această formațiune) nu are o decizie definitivă, organele

¹¹ La 3 noiembrie a fost anulată calitatea candidați în alegeri, cei desemnați de PȘ.

electorale sunt puse în situația de a face față unui volum mare de contestații, care vizează dispoziția respectivă a CSE. În acest sens, considerăm că instanțele de judecată trebuie să soluționeze în termenele prevăzute de Codul electoral litigiul respectiv, deoarece Dispoziția nr. 93 din 3 noiembrie a influențat desfășurarea alegerilor din 5 noiembrie 2023. Mai mult, soluționarea litigiului respectiv este absolut necesară în contextul confirmării/infirmării legalității alegerilor și validării mandatelor.

Cu referire la termenele de soluționare a contestațiilor, observăm că cel puțin 69 contestații și sesizări au fost soluționate în termene de 0-3 zile, iar 7 contestații în termene de 4-6 zile. Totuși, atragem atenția că cel puțin 19 contestații și sesizări depuse în ziua alegerilor nu au fost soluționate în aceeași zi, deși Codul electoral stabilește la art. 100 alin. (4) că contestațiile depuse în ziua alegerilor se examinează în aceeași zi, cu excepțiile prevăzute de Codul electoral.

3.2. Contestații depuse la Comisia Electorală Centrală

La Comisia Electorală Centrală au fost depuse cel puțin 55 contestații și cereri prelabile. Evidențiem în continuare că atât contestațiile cât și soluțiile asupra acestora sunt publicate cu întârziere, sau nu sunt publicate deloc pe pagina web a CEC. Drept exemplu, arătăm că cererea prelabilă a Arinei Corșicova din 8 noiembrie 2023¹² și contestația prelabilă a candidatului Nicolai Grigorișin din 5 noiembrie 2023¹³ nu au fost publicate cel puțin până la 15 noiembrie, chiar dacă autoritatea electorală s-a pronunțat deja asupra acestora.

Mai mult, MO Promo-LEX observă că unele contestații nu sunt publicate integral, anexele unora dintre acestea fiind ascunse. Nu este clar motivul ascunderii conținutului anexelor, în contextul în care acestea conțin copiile proceselor-verbale de numărare a voturilor¹⁴, și nu cuprind date cu caracter personal. Considerăm că este absolut necesar ca anexele să fie publicate, or acestea sunt parte integrantă a contestației și pot fi examinate în calitate de probe. Totodată, notăm că autoritatea electorală nu a publicat nici corespondența de intrare și ieșire din 30 octombrie 2023, astfel că cererile de renumărare a voturilor asupra cărora Comisia, s-a expus nu sunt disponibile public.

În acest sens, reiterăm recomandarea în adresa Comisiei Electorale Centrale să asigure publicarea tuturor contestațiilor, cererilor, sesizărilor și soluțiilor asupra acestora în timp util.

În privința contestatarilor, observăm că în toate cazurile aceștia au fost concurenți electorali sau concurenți a căror înregistrare a fost anulată: candidați independenți – 4; PȘ – 35; PAS – 4; PS – 3; PSDE – 2; ALDE – 2; PN – 1; PR – 1; PPDA – 1; NOI – 1; PSRM – 1. În 49 cazuri, autorii contestațiilor și-au exprimat dezacordul în raport cu actele sau acțiunile/inacțiunile organelor electorale de numărare și totalizare a voturilor (12), de aplicare a ștampilei Retras în dreptul candidaților a căror înregistrare a fost anulată, fiind solicitată infirmarea legalității alegerilor (35); de înregistrare/neînregistrare a concurenților electorali (2). În alte 5 cazuri contestatarii au înaintat obiecții în legătură cu acțiunile concurenților electorali de agitație electorală în ziua alegerilor, transportarea organizată a alegătorilor, utilizarea resurselor administrative, finanțarea campaniei electorale etc.

Cu referire la **soluțiile emise** de CEC asupra a cel puțin 63 contestații și cereri prelabile, menționăm că doar în privința a 46 – au fost adoptate hotărâri, iar în privința a 17 – au fost transmise scrisori de remitere spre examinare conform competenței sau de restituire a sesizării/ contestației. Totodată, prin hotărârile adoptate:

- au fost respinse ca neîntemeiate 9 contestații;
- au fost declarate inadmisibile 35 contestații, din cauza că autorul contestațiilor nu este subiect abilitat cu dreptul de a depune contestații în materie electorală, inclusiv prin prisma revendicărilor formulate și în mod subsecvent lipsa dreptului lezat. În acest sens, reiterăm recomandarea privind examinarea și soluționarea litigiului legat de anularea înregistrării candidaților desemnați de PȘ în termenele prevăzute de Codul electoral;
- a fost aplicat avertisment FASM pentru utilizarea mijloacelor financiare altele decât din contul Fond electoral și folosirea fondurilor materiale nedeclarate;

¹² [Hotărârea](#) CEC nr. 1573 din 10.11.2023

¹³ [Hotărârea](#) CEC nr. 1560 din 09.11.2023

¹⁴ Contestațiile [CEC-10 ALG/86](#) din 7 noiembrie; [CEC-10ALG/84](#) din 7 noiembrie; [CEC-10ALG/83](#) din 7 noiembrie.

a fost dispusă renumărarea buletinelor de vot pentru funcția de primar în s. Pîrîta, r. Dubăsari. Evidențiem că CEC a dispus renumărarea în mai multe localități, însă celelalte cereri de renumărare nu au fost înregistrate drept contestații.

În privința **termenelor** de soluționare a cererilor și sesizărilor, observăm că în privința a 46 de contestații a fost emisă soluție în termene de 1-3 zile, astfel fiind respectat termenul de 3 zile prevăzut de art. 100 alin. (1) Cod electoral. Totuși, în privința a 17 contestații – acestea au fost soluționate în termene de 4-6 zile. În același timp, notăm că nici una din cele patru contestații înregistrate în ziua alegerilor, nu a fost soluționată în aceeași zi, în special luând în considerare că trei au fost remise ulterior spre examinare conform competenței. Reiterăm că organele electorale trebuie să examineze și să emită soluțiilor în termene restrânse, astfel încât contestatarii să reușească să beneficieze de dreptul la un recurs efectiv.

3.3. Examinarea litigiilor electorale de către instanțele de judecată

Totodată, MO Promo-LEX constată că în perioada observată instanțele de judecată au anulat câteva hotărâri ale organelor electorale, schimbând astfel decizia acestora, și după caz obligându-le la acțiune:

- **Hotărârea nr. 26/3 din 27.10.2023 a CECE 14 Drochia**, prin care a fost respinsă ca neîntemeiată contestația lui Dmitri Cuțchi, candidat la funcția de primar a com. Cotova, Drochia. Totodată a fost obligat CECE 14/4 Cotova, Drochia să emită hotărâre de respingere a cererii lui Ion Berladean de înregistrare în calitate de candidat la funcția de primar. Precizăm că potrivit rezultatelor alegerilor din 5 noiembrie, candidatul desemnat de PAS Ion Berladean a acces în turul doi de scrutin.

Completul de judecată al CSJ a conchis că, orice persoană, în privința căreia a fost emis un act de constatare rămas definitiv prin care se constată situația nerezolvării unui conflict de interese real și în privința căreia este aplicată o interdicție de a exercita o funcție publică sau de demnitate publică, inclusiv funcția de primar, nu este eligibilă pentru înregistrare în calitate de concurent electoral la funcțiile respective, situație ce a fost atestată în speța dedusă judecării.

Evidențiem că decizia CSJ a fost emisă la 10 noiembrie, iar la 13 noiembrie 2023 CECE Cotova a adoptat hotărârea de respingere a cererii de înregistrare a lui Ion Berladean, respectiv în buletinele de vot pentru turul doi este înscris un singur candidat.

În acest sens, Promo-LEX atrage atenția că organele electorale trebuie să ia deciziile impuse de instanță în termeni cât mai restrânși, și să informeze alegătorii, astfel încât aceștia să cunoască opțiunile de vot pe care le au și să nu fie dezorientați.

- **Hotărârea nr. 4 din 02.11.2023 a CECE nr. 27/15 Nihoreni, Rîșcani**, prin care contestația formulată de Zubcova Olga a fost respinsă ca inadmisibilă. Astfel, instanțele de judecată au considerat întemeiată contestația de anulare a înregistrării candidatului la funcția de primar Macovei Constantin, desemnat de PSRM și a obligat CECE 27/15 să emită actul administrativ individual privind anularea înregistrării acestuia.

Anularea înregistrării a fost dispusă din cauza că, candidatul Macovei Constantin și-a acordat concediu anual de odihnă începând cu 6 octombrie 2023, și nu și-a suspendat activitatea din funcția de primar. Evidențiem că atât Decizia Curții de Apel Bălți cât și Încheierea CSJ¹⁵ au fost pronunțate în ziua alegerilor, iar alegătorii și-au exercitat votul inclusiv pentru candidatul a cărui anulare a fost dispusă.

Tot la 5 noiembrie CECE 27/15 a executat Decizia Curții de Apel Bălți și a anulat înregistrarea concurentului electoral Macovei Constantin, și a hotărât anularea buletinelor de vot care au aplicat ștampila „Votat” în dreptul acestui candidat”.

Drept urmare, potrivit procesului-verbal de centralizare a rezultatelor votării la alegerea primarului satului Nihoreni¹⁶, 652 (59%) de buletine de vot au fost declarate nevalabile, din numărul de 1100 alegători care au participat la votare, iar în turul doi au acces candidați care au acumulat 147 și respectiv 141 voturi.

¹⁵ [Încheierea](#) CSJ din 5 noiembrie 2023 în cauza O. Zubcova vs CECE 27/15 Nihoreni

¹⁶ [Procesul-verbal](#) privind centralizarea rezultatelor votării la alegerea primarului s. Rîșcani

Luând în considerare cele menționate supra, MO Promo-LEX exprimă câteva îngrijorări în raport cu acest caz:

- a) Proportionalitatea sancțiunii aplicate în raport cu încălcarea comisă. Deși Codul electoral prevede la art. 102 alin. (5) sancțiunea de anulare a înregistrării concurentului electoral pentru cazul nesuspendării din funcție, considerăm că instanțele de judecată urmau să individualizeze sancțiunea și să aprecieze dacă prejudiciul cauzat prin nesuspendarea din funcție, dar prin luarea concediului de odihnă, este atât de grav încât să necesite anularea înregistrării concurentului electoral.
- b) Rezultatele alegerilor pot să nu exprime voința alegătorilor în această circumscripție, în condițiile în care voturile a 59% din alegători au fost declarate nevalabile, fără ca alegătorii să cunoască că respectivului candidat i-a fost anulată înregistrarea.

IV. PRESTAȚIA CONCURRENTILOR ELECTORALI

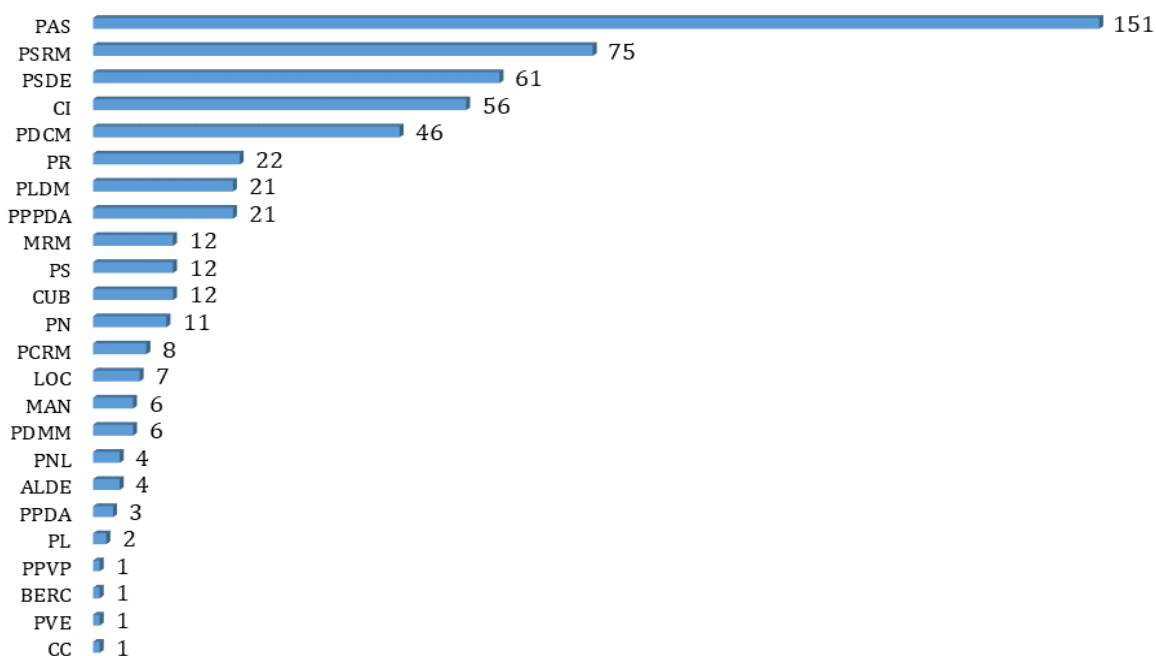
4.1. Activități de promovare electorală

Potrivit prevederilor art. 70, alin. (3) Cod electoral, candidații care au trecut în al doilea tur de scrutin pot desfășura campanie electorală după stabilirea datei acestuia prin hotărârea CEC, dar nu mai târziu de 10 zile înainte de ziua alegerilor. Prin hotărârea CEC nr. 1546 din 8 noiembrie 2023¹⁷, a fost stabilită data de 19 noiembrie pentru desfășurarea celui de-al doilea tur de scrutin.

În turul doi de scrutin, desfășurat în 273 de localități, pentru funcția de primar vor concura 544 de candidați, dintre care 488 sunt desemnați de partide politice, iar 56 sunt independenți.

Graficul nr. 1

Total candidați care au trecut în cel de-al doilea tur de scrutin în funcție de entitatea care i-a desemnat

În perioada monitorizată, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 53 de activități de promovare a candidaților și concurenților electorali (a se vedea tabelul nr. 4). Cele mai răspândite activități au fost întâlnirile cu alegătorii – 57% și distribuirea materialelor electorale - 29%.

Tabelul nr. 4. Activitățile de promovare electorală

Tip activități	PAS	PSRM	PN	MAN	PPPDA	PDCM	LOC	PR	PSDE	CI Arina Corșicova	Total
Întâlniri cu alegătorii	16		5	2		2				4	29
Distribuirea materialelor informative	6	4	1	1			1	1	1		15
Conferință de presă		2		1	2						5
Dezbateri electorale	1	1	1	1							4
Total	23	7	7	5	2	2	1	1	1	4	53

¹⁷ [Hotărârea](#) CEC nr. 1546 din 8 noiembrie 2023 cu privire la data desfășurării turului al doilea de scrutin pentru alegerea primarilor în unele circumscripții electorale municipale, orașenești, sătești (comunale).

Potrivit rapoartelor observatorilor Promo-LEX, cele mai multe activități au fost desfășurate de PAS – 45%, urmat de PSRM și PN – a câte 12% fiecare. Din totalul activităților observate, cele mai multe au fost organizate în Bălți – 32%, Ungheni – 15% și Florești – 10%.

Cu toate că prin hotărârea CECE II Bălți nr. 239 din 7 noiembrie 2023, a fost anulată înregistrarea CI Arina Corșicova, constatăm că aceasta a continuat să desfășoare activități de promovare electorală (întâlniri cu alegătorii, apariții live pe rețelele de socializare, postări sponsorizate etc.).

4.2. Utilizarea publicității electorale

În aceeași perioadă, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 75 de cazuri în care a fost utilizată publicitatea electorală (a se vedea tabelul nr. 5). Cele mai frecvente forme de publicitate au fost postările sponsorizate pe rețelele de socializare – 45%, materialele de informare a alegătorilor (ziare, afișe, flyere etc.) - 24% și panourile stradale/billboarduri și corturile – 6%.

Tabelul nr. 5. Publicitatea electorală în campanie

Tipuri de publicitate	PAS	CI Arina Corșicova	CI Vitalie Vrabie	PSRM	LOC	MAN	PDCM	PN	PR	PSDE	Total
Postări sponsorizate	13	19	7	0	0	0	0	0	0	0	39
Ziare, pliante, flyere etc.	12	0	1	3	1	1	0	1	1	1	21
Panouri stradale, corturi	2	0	0	2	0	0	1	0	0	0	5
Veste, genți, chipiuri etc.	4	0	0	1	0	0	0	0	0	0	5
Spot-uri video	4	0	0	1	0	0	0	0	0	0	5
Total cazuri	35	19	8	7	1	1	1	1	1	1	75

Observatorii au raportat cele mai multe cazuri de utilizare a publicității electorale pentru PAS – 38%, urmat de CI Arina Corșicova – 23% și CI Vitalie Vrabie - 9%.

4.3. Utilizarea abuzivă a resurselor administrative

Pe lângă reglementările legale expuse la acest subiect în rapoartele anterioare¹⁸, reiterăm că potrivit Comisiei de la Veneția¹⁹, în scopul prevenirii utilizării abuzive a resurselor administrative în procesele electorale, precum și în vederea asigurării principiului neutralității statului, cadrul legal ar trebui să asigure neutralitatea funcției publice prin interzicerea funcționarilor publici de a desfășura activități de campanie electorală în calitatea lor oficială, fie că sunt ei înșiși candidați, fie că susțin anumiți candidați. Este important să se mențină o separare clară între stat și partidele politice, în special, partidele politice nu ar trebui să fuzioneze cu statul.

În perioada monitorizată, Promo-LEX a constatat **19 cazuri** ce pot fi calificate drept utilizare abuzivă a resurselor administrative, după cum urmează:

- **implicarea președintei Republicii Moldova în alegerile locale generale - 3 cazuri (PAS).**

Potrivit art. 149, alin. (2) Cod electoral, până la validarea mandatului, candidatul ales la funcția de Președinte al Republicii Moldova prezintă Curții Constituționale confirmarea faptului că nu este membru al vreunui partid politic. Astfel, până la validarea mandatului, Maia Sandu a prezentat o confirmare că nu mai este membră a PAS.

Cu toate acestea, la 12 și 14 noiembrie 2023, președinta Republicii Moldova a avut întâlniri cu cetățenii din Ungheni, Călărași și com. Trușeni, Chișinău, Constatăm că în aceste localități/raioane PAS are în continuare un număr semnificativ de candidați care vor participa în cel de al doilea tur de scrutin. Potrivit informațiilor existente în spațiul public²⁰, în cadrul întrunirilor s-a accentuat necesitatea construirii satelor europene, orașelor europene și raioanelor europene. De asemenea, a fost menționat despre dezvoltarea localităților prin intermediul programului "Satul European". În context, amintim că în

¹⁸ Definirea noțiunii și referința la unele standarde internaționale în domeniu pot fi consultate în [Raportul nr. 2 al MO Promo-LEX a alegerilor locale generale din 5 noiembrie 2023](#), p. 25.

¹⁹ Joint [Guidelines](#) for preventing and responding to the misuse of administrative resources during electoral processes, adopted by the Council for Democratic Elections at its 54th meeting, Venice, 10 March 2016 and by the Venice Commission at its 106th plenary session, Venice, 11-12 March 2016.

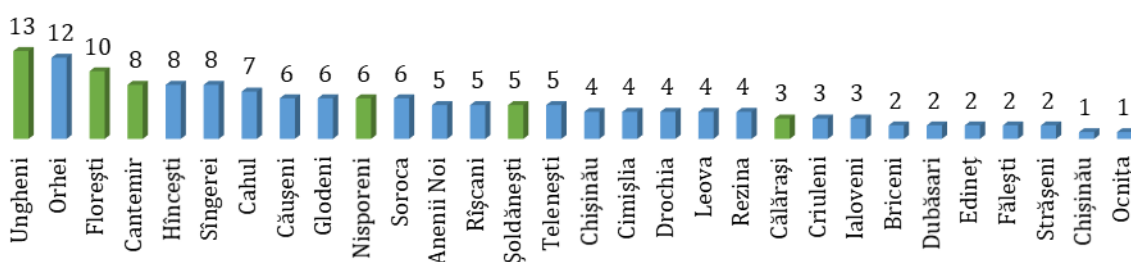
²⁰ Oamenii din [Călărași și Ungheni](#) muncesc zilnic ca sa-și dezvolte localitățile și sa aducă Uniunea Europeană acasă.

campanie electorală a alegerilor locale generale, PAS a utilizat sloganul "Echipa PAS/Echipa Europa", iar programele "Satul European" și "Satul European Expres" au fost utilizate pentru promovarea candidaților PAS.

Astfel, constatăm că în cazul mun. Ungheni, PAS are cei mai mulți candidați care au trecut în cel de-al doilea tur (a se vedea graficul nr. 2). În plus, în or. Ungheni și în or. Călărași nu au fost aleși primarii din primul tur, candidații PAS trecând în cel de-al doilea tur de scrutin. De asemenea, în com. Trușeni, mun. Chișinău, candidatul PAS a trecut în cel de-al doilea tur de scrutin.

Graficul nr. 2

Candidații PAS care au trecut în cel de-al doilea tur de scrutin

În grafic, culoarea verde reprezintă orașele unde primarii nu au fost aleși din primul tur.

- **implicarea în activitățile de campanie a persoanelor care dețin funcții publice - 16 cazuri (PAS).**

În perioada de referință, au fost observate cel puțin 9 cazuri în care Dorin Recean, Prim-Ministrul Republicii Moldova, a participat la întrunirile electorale în susținerea candidaților PAS în vederea promovării acestora în alegeri. Astfel, în perioada 11 – 12 noiembrie 2023, Dorin Recean a fost prezent și a promovat candidații PAS în cadrul a 9 întruniri electorale organizate în localități din Ungheni (3), Cantemir (1), Nisporeni (1), Șoldănești (2) și Florești (2). În toate aceste orașe candidații PAS au trecut în cel de-al doilea tur.

De asemenea, Dorin Recean apare în calitatea sa de prim-ministru, în 5 spoturi electorale pentru promovarea candidaților PAS, după cum urmează: promovarea candidaților PAS la funcția de primari ai com. Trușeni²¹, com. Grătiești²², or. Durlești²³, or. Codru²⁴, com. Bubuieci, mun. Chișinău²⁵.

În aceeași perioadă și Andrei Spînu, Ministrul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, a făcut agitație pentru candidații PAS în cadrul a cel puțin 2 întruniri electorale, organizate în localități din Rezina și Criuleni.

În opinia Promo-LEX, implicarea președintei și a persoanelor care dețin funcții publice în activitățile de campanie electorală nu asigură egalitatea șanselor concurenților electorali din moment ce implicarea acestora în campanie încalcă principiul separării clare între stat și partidele politice.

²¹ [Trușeni](#) trebuie să devină european. Viorica Beregoi, împreună cu echipa PAS, vrea lucruri firești pentru oamenii din localitate.

²² [Avem](#) suportul Guvernului și a echipei PAS pentru a transforma Grătieștiul și Hulboaca într-o comună confortabilă și Europeană.

²³ [Obiectivele](#) noastre sunt clare și bine stabilite. Avem susținerea Guvernului pentru a realiza aceste proiecte în cel mai scurt timp.

²⁴ [Pe](#) 19 Noiembrie Codru Votează Stelian Manic PRIMAR!

²⁵ [Mulțumim](#) mult domnule Prim-ministru Dorin Recean pentru încredere și suport!

V. FINANȚAREA CAMPANIEI ELECTORALE

Finanțarea grupurilor de inițiativă (GI) și a campaniilor electorale este reglementată de Codul electoral²⁶, Codul contravențional²⁷, Codul penal²⁸, Legea privind partidele politice²⁹, Legea cu privire la publicitate³⁰ și Regulamentul CEC privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale³¹. CEC este organul mandatat cu recepționarea, verificarea, supravegherea și controlul rapoartelor financiare privind finanțarea campaniei electorale.

5.1. Raportarea financiară la CEC și gestionarea procesului de către organul electoral

5.1.1. Raportarea financiară de către concurenții electorali pentru cel de-al doilea tur

- *Raportarea săptămânală privind veniturile acumulate și cheltuielile efectuate în campania electorală.*

Potrivit art. 58, alin. (3) Cod electoral, partidele politice și blocurile electorale care desemnează candidați în alegeri prezintă la CEC săptămânal, conform graficului aprobat în Programul calendaristic³², rapoartele despre veniturile acumulate și cheltuielile efectuate în campania electorală. În cazul CI, aceștia urmează să prezinte rapoartele săptămânale despre veniturile acumulate și cheltuielile efectuate în campania electorală la consiliul electoral de circumscripție corespunzător.

În perioada monitorizată, potrivit Programului calendaristic, urma a fi depus un raport – până la 10 noiembrie 2023. Rapoartele urmau a fi prezentate de 23 formațiuni politice care au desemnat candidații care au trecut în cel de-al doilea tur de scrutin³³ și 56 CI³⁴.

Potrivit paginii oficiale a CEC, rapoartele financiare au fost prezentate de 17 partide politice și 3 CI³⁵ (a se vedea Anexa nr. 1). Nu au prezentat raportul financiar 6 formațiuni politice – PCRM, PNL, ALDE, PPVP, CC și BE Ruslan Codreanu. Amintim că, potrivit art. 48¹ Cod contravențional, prezentarea tardivă sau neprezentarea de către concurenții electorali a rapoartelor privind finanțarea campaniei electorale se sancționează cu avertisment sau cu amendă de la 90 la 300 de unități convenționale (4.500 – 15.000 de lei).

În ceea ce privește calitatea raportării, constatăm în continuare un nivel redus al acurateței de completare a rapoartelor (sunt comise erori), precum și abordări diferite la completarea aceluiași tipuri de date. Prin urmare, reiterăm recomandarea pentru CEC de a elabora un ghid/o instrucțiune care să detalieze liniile de cheltuieli din rapoartele financiare și, respectiv, tipurile de cheltuieli ce pot fi atribuite liniilor corespunzătoare.

²⁶ [Codul](#) electoral al Republicii Moldova.

²⁷ [Codul](#) contravențional al Republicii Moldova.

²⁸ [Codul](#) penal al Republicii Moldova.

²⁹ [Legea](#) nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice.

³⁰ [Legea](#) nr. 62 din 17 martie 2022 cu privire la publicitate.

³¹ [Hotărârea](#) CEC nr. 1185 din 18 august 2023 pentru aprobarea Regulamentului privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale.

³² [Programul](#) calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor locale generale din data de 5 noiembrie 2023, aprobat prin Hotărârea CEC nr. 1150 din 2 august 2023, pct. 54 și 55.

³³ ALDE, BE Ruslan Codreanu, CC, CUB, LOC, MAN, MRM, PAS, PCRM, PDCM, PDMM, PL, PLDM, PN, PNL, PPDA, PPPDA, PPVP, PR, PS, PSDE, PSRM, PVE.

³⁴ CI Guțan Valentin, CI Cebotaru Sergiu, CI Popescu Ala, CI Cimpoeș Valentin, CI Nalban Mariana, CI Ostafii Anatoli, CI Arnautova Liubov, CI Nasulea Ion, CI Bivol Cristina, CI Stavila Viorica, CI Chetrușca Aurel, CI Tîrgola Maria, CI Sclifos Tudor, CI Rotaraș Mihail, CI Juc Arcadie, CI Rusu Sergiu, CI Rusu Pavel, CI Colesnic Serghei, CI Boiciuc Alexandru, CI Ganea Stela, CI Curzac Alina, CI Țugui Vadim, CI Robu Sergiu, CI Bezvușceac Elena, CI Sîrbu Lilia, CI Chiorescu Valentin, CI Leuca Petru, CI Ungureanu Constantin, CI Varzari Marina, CI Bacal Lilia, CI Jitari Iraidă, CI Ipolitov Nicolae, CI Cocu Vivian, CI Dogoșer Petru, CI Nița Victor, CI Călărăș Alexandru, CI Pîslaru Aliona, CI Jardan Viorel, CI Ostafii Iurie, CI Tanurcov Stepan, CI Vrabie Vitalie, CI Țicu Valeriu, CI Anastasov Serghei, CI Onofrei Anna, CI Ialanji Marina, CI Todorov Fiodor, CI Constandoglo Oleg, CI Jecova Sofia, CI Garizan Oleg, CI Colțuc Serghei, CI Terzin Vitalie, CI Dodon Igor, CI Dudoglo Nicolai, CI Seiz Maria, CI Gorelco Gheorghii, CI Fucedji Vadim.

³⁵ Au prezentat raportul CI Cebotaru Sergiu, CI Cimpoeș Valentin și CI Nița Victor.

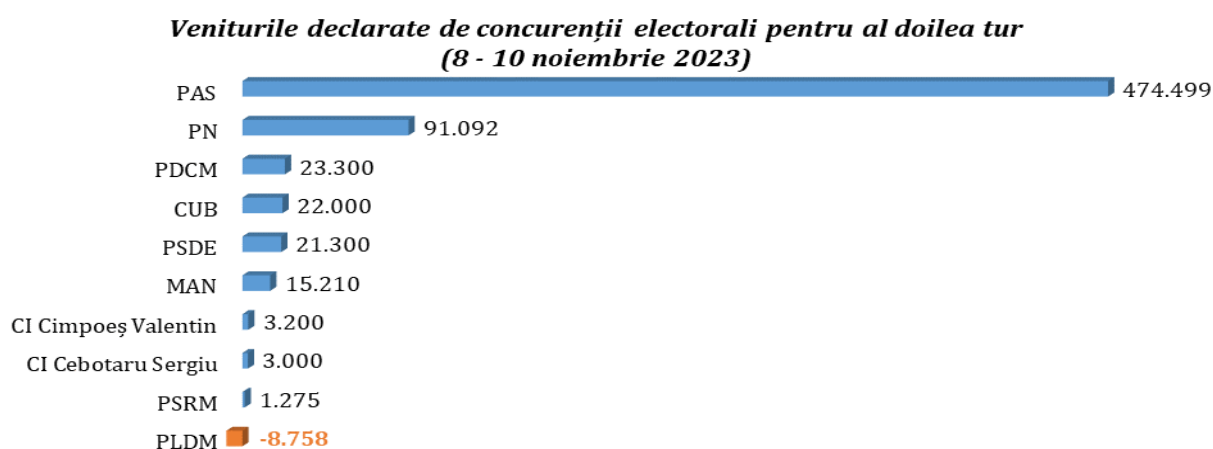
5.2. Veniturile și cheltuielile raportate de concurenții electorali la CEC

5.2.1. Veniturile raportate și sursa acestora

Potrivit paginii oficiale a CEC, pentru perioada 8 – 10 noiembrie 2023, din cele 17 partide politice și 3 CI, doar 9 partide politice și 2 CI au declarat venituri. În cazul celorlalți concurenți electorali, nu au fost acumulate venituri pentru perioada monitorizată. Veniturile raportate au fost în valoare totală de 646.119 lei, dintre care 20.797 lei au constituit venituri acumulate din donații materiale. Soldul mijloacelor financiare la începutul perioadei de monitorizare a constituit 658.117 de lei (mijloace financiare rămase din primul tur).

Cele mai multe venituri au fost raportate de PAS – 73%, urmat de PN – 14% și PDCM – 4% (a se vedea graficul nr. 3). Prin urmare, constatăm că 91% din totalul veniturilor declarate au fost raportate de 3 partide politice, iar ceilalți 8 concurenți electorali – doar 9% din venituri (6 formațiuni politice și 2 CI). În cazul PLDM, a fost raportată transferarea sumei restante din contul "Fond electoral" în contul curent al partidului politic.

Graficul nr. 3

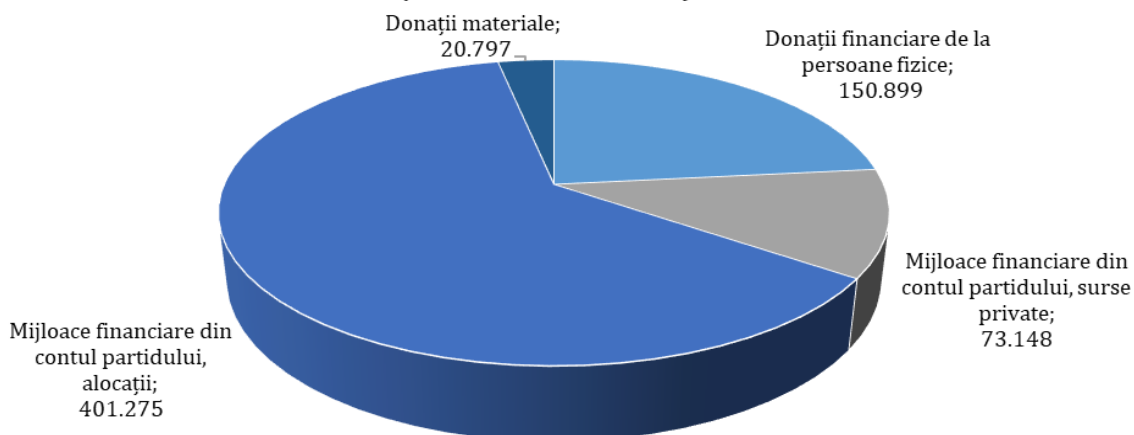
În funcție de sursa veniturilor, constatăm următoarea situație (a se vedea graficul nr. 4):

- 74% (474.423 de lei) din venituri constituie mijloacele financiare transferate din contul curent al partidelor politice în contul „Fond electoral”. Dintre acestea, 85% au fost din alocații de la bugetul de stat, raportate de 2 partide (PAS și PSRM), iar 15% – din surse private (PN);
- 23% (150.899 de lei) au fost din donații de la persoane fizice, raportate de 5 partide politice³⁶ și 2 CI³⁷;
- 3% (20.797 de lei) au fost din donații materiale, raportate de 3 partide politice (PN, PAS și MAN).

³⁶ PSDE, PN, PAS, CUB și PDCM.

³⁷ CI Cebotaru Sergiu și CI Cimpoeș Valentin.

**Sursele de venit declarate de concurenții electorali pentru al doilea tur
(8 - 10 noiembrie 2023)**

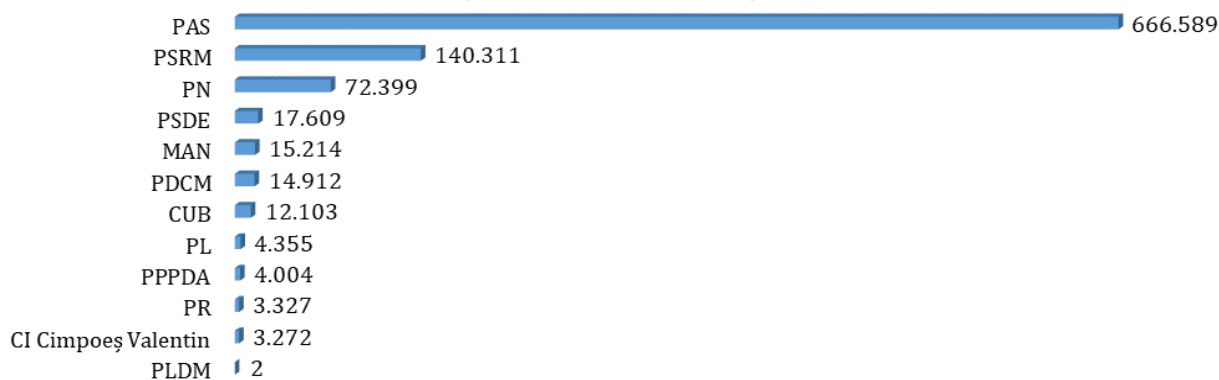

5.2.2. Cheltuielile financiare declarate și destinația acestora

Potrivit paginii oficiale a CEC, în perioada 8 - 10 noiembrie 2023, 11 partide politice și 1 CI au raportat cheltuieli totale în sumă de 954.095 de lei, dintre care 20.797 de lei au fost din donații materiale. Cele mai multe cheltuieli au fost raportate de PAS - 70%, urmat de PSRM - 15% și PN - 8% (a se vedea graficul nr. 5). Ca și în cazul veniturilor, constatăm că 3 partide politice au raportat 92% din totalul cheltuielilor declarate, iar ceilalți 9 de concurenți electorali - doar 8% din cheltuieli (8 formațiuni politice și 1 CI).

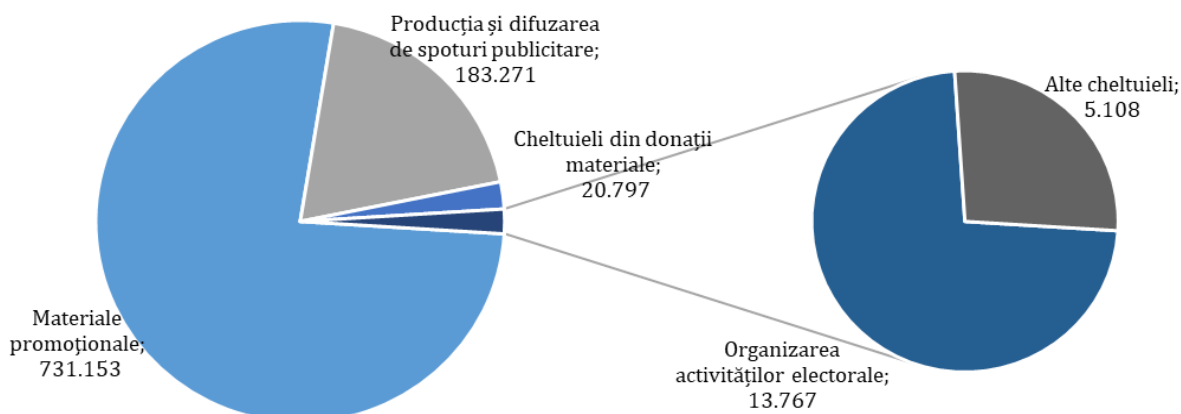
Graficul nr. 5.

**Cheltuielile declarate de concurenții electorali pentru al doilea tur
(8 - 10 noiembrie 2023)**

În funcție de destinația cheltuielilor raportate, cele mai multe au fost pentru producerea materialelor promoționale (ziare, afișe, veste, bannere, pixuri etc.) - 77%, urmate de producția și difuzarea de spoturi publicitare (unde au fost atribuite panourile stradale, publicitatea radio, TV, pe internet etc.) - 19% și cheltuielile din donații materiale - 2% (a se vedea graficul nr. 6).

**Destinația cheltuielilor raportate de concurenții electorali în al doilea tur
(8 - 10 noiembrie 2023)**

5.3. Monitorizarea civică a finanțării campaniei electorale

În baza rapoartelor completate de observatorii Promo-LEX, au fost estimate cheltuielile concurenților electorali efectuate în perioada 8 – 10 noiembrie 2023. După estimarea acestora, cheltuielile respective au fost contrapuse cu cheltuielile declarate la CEC în rapoartele privind finanțarea campaniei electorale. Drept reperi metodologice pentru estimarea cheltuielilor au fost aplicate prețurile minime de piață identificate pentru serviciile, bunurile și lucrările utilizate de concurenți în scop de agitație electorală.

Menționăm că prețurile respective au fost aplicate uniform pentru toți concurenții electorali. În legătură cu acest aspect, considerăm că pot exista unele divergențe între costurile aplicate de Promo-LEX și cele indicate de concurenții electorali (atât la raportarea cheltuielilor financiare, cât și a cheltuielilor din donații materiale).

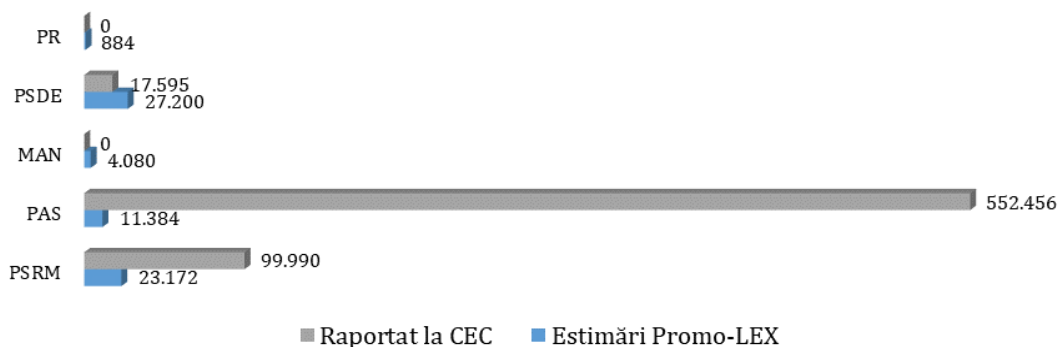
IMPORTANT! Atragem atenția că sumele estimate de Promo-LEX pentru concurenții electorali au fost stabilite în baza rapoartelor financiare publicate pe pagina oficială a CEC la situația din 15 noiembrie 2023.

5.3.1.1. Estimarea cheltuielilor pentru materialele promoționale

Potrivit observatorilor Promo-LEX, concurenții electorali utilizează și în campania electorală pentru cel de-al doilea tur de scrutin materiale promoționale. În baza informației raportate, au fost estimate cheltuieli neraportate pentru 3 concurenți electorali în valoare de cel puțin **14.569 de lei** (a se vedea graficul nr. 7).

Graficul nr. 7

**Estimarea cheltuielilor pentru materialele promoționale
(8 - 10 noiembrie 2023)**

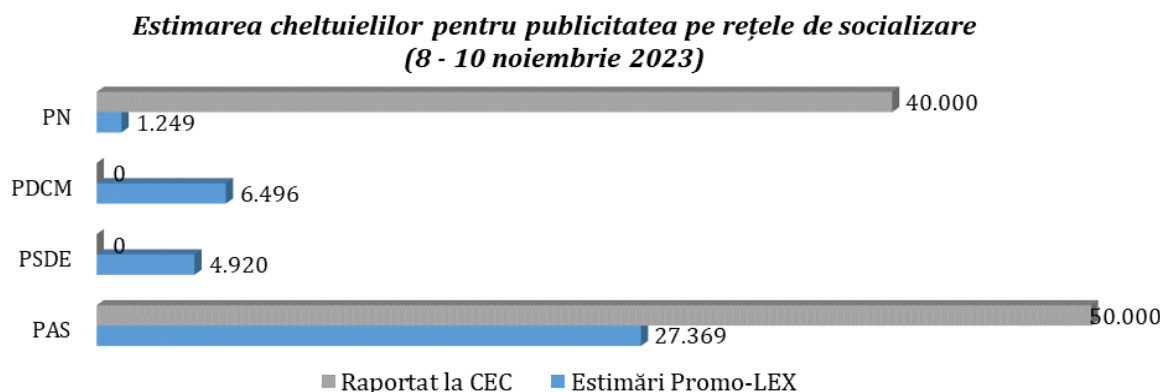
5.3.1.2. Estimarea cheltuielilor pentru publicitatea pe internet

În perioada monitorizată, a fost observată utilizarea publicității pe internet prin transmiterea live a două conferințe de presă. Astfel, au fost estimate cheltuieli neraportate pentru PSRM în valoare de cel puțin **6.487 de lei**.

5.3.1.3. Estimarea cheltuielilor pentru publicitatea pe rețele de socializare

Publicitatea sponsorizată pe rețelele de socializare rămâne a fi utilizată la scară largă și în cel de-al doilea tur de scrutin. În baza informației identificate în rapoartele publice accesibile pe Meta, au fost estimate cheltuieli neraportate de 2 concurenți electorali în valoare de cel puțin **11.417 de lei** (a se vedea graficul nr. 8).

Graficul nr. 8

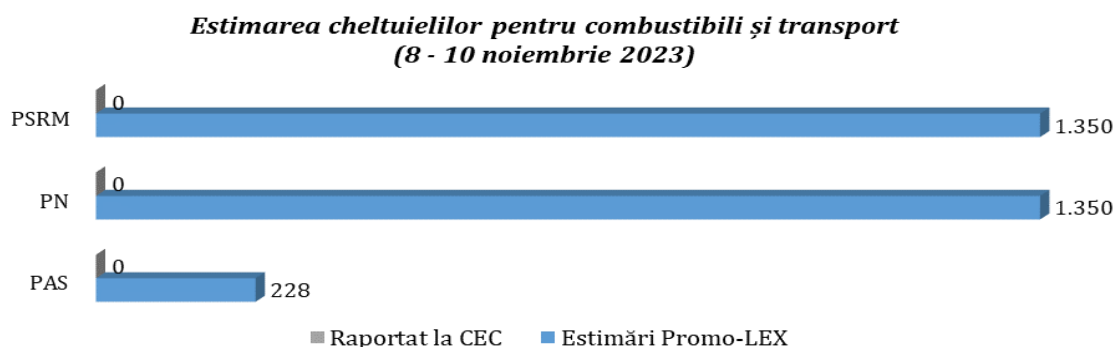
Cu referire la cheltuielile pe rețelele de socializare, au fost observate 2 cazuri în care, fără a fi publicată informația despre furnizorul real al publicității plătite, se promovează CI Arina Corșicova (înregistrarea acesteia în calitate de CI la funcția de primar al mun. Bălți a fost anulată la 7 noiembrie 2023). Astfel, prin intermediul paginilor "Moldova plină de surprize" și "O nouă Moldova", au fost estimate cheltuieli de promovare a CI Arina Corșicova în valoare de minimum **53.816 de lei** (8 - 10 noiembrie 2023).

În context, reiterăm că Promo-LEX a elaborat și prezentat public anterior un document de politici privind finanțarea politică și electorală de către „părți terțe”, în care a argumentat necesitatea reglementării finanțării politice și electorale de părțile menționate³⁸.

5.3.1.4. Estimarea cheltuielilor pentru combustibili și transport

În perioada monitorizată, observatorii Promo-LEX au raportat activități de campanie care au implicat deplasarea concurenților electorali sau a persoanelor detașate/delegate de aceștia în localitățile Republicii Moldova, ceea ce a determinat efectuarea cheltuielilor pentru transport. În baza informației menționate, au fost estimate cheltuieli neraportate de 3 concurenți electorali în valoare de cel puțin **2.928 de lei** (a se vedea graficul nr. 9).

Graficul nr. 9

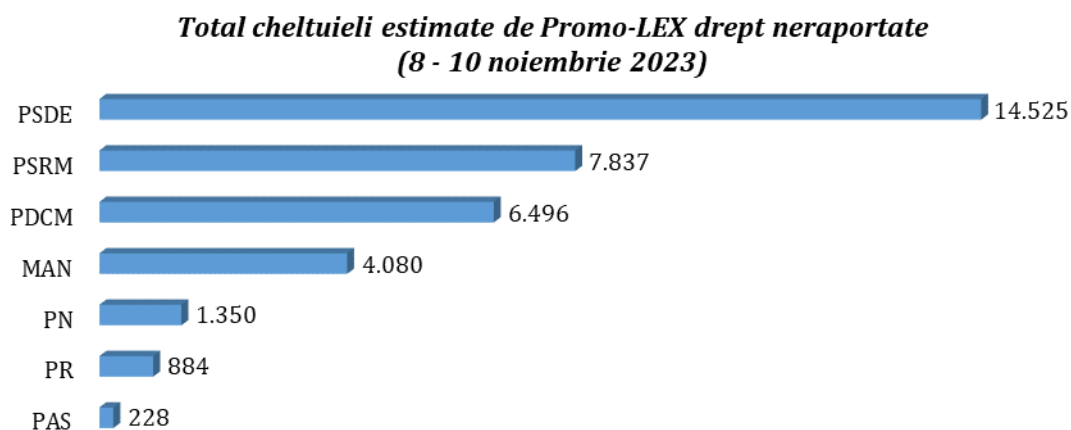

³⁸ [DOCUMENT](#) DE POLITICI: Finanțarea politică și electorală de către „părți terțe”.

5.3.2. Concluzii privind monitorizarea civică a finanțării campaniei electorale

În contextul celor relatate, în baza rapoartelor observatorilor Promo-LEX, pentru activitățile desfășurate de 8 partide politice în campania electorală au fost estimate cheltuieli neraportate de cel puțin **35.401 de lei**, dintre care 41% au fost pentru PSDE, 22% - PSRM și 18% - PDCM (a se vedea graficul nr. 10).

Graficul nr. 10

În funcție de destinația cheltuielilor estimate drept neraportate, cele mai multe au fost pentru materialele promoționale – 41%, urmate de cele pentru publicitatea pe rețele de socializare – 32% și cheltuielile pentru publicitate pe rețeaua internet – 18%.

VI. DISCURSUL DE URĂ ȘI INSTIGARE LA DISCRIMINARE

6.1. Discurs de ură îndreptat împotriva politicienilor/competitorilor electorali

Pe data de 5 noiembrie 2023, în cadrul emisiunii „Ediție specială la TV8: Alegeri locale generale 2023!”, Renato Usatîi, președintele partidului politic „Partidul Nostru” (PN), candidat, la acel moment, la funcția de consilier pentru primăria mun. Bălți și ex-primar al mun. Bălți, a promovat un discurs de ură prin justificarea violenței („*Acolo trebuie cu Dustul și cu Духлофос*”) și utilizarea dezumanizării („*с крысами нельзя заниматься грызнёй*”) în raport cu membrii și simpatizanții partidului politic „Șor”:

„Invitat: *Dvs. spuneți că CSE (Comisia pentru Situații Excepționale) ar fi trebuit să-i scoată pe toți cei care credeți dvs. că sunt din partea lui Șor?*

Renato Usatîi: *Nu cred eu, domnul Boțan. Problema, încă o dată, значит с крысами нельзя заниматься грызнёй (n.t. Aceasta înseamnă că nu te poți certa cu șobolanii). Înțelegeți? Acolo trebuie cu Dustul (n.t. insecticid) și cu Духлофос (n.t. dichlorvos – insecticid, substanță chimică). Da să scoți jumate de Șor și să-l scoți... Adică, chirurgul, când face un avort, apu' scoate tot din-ăuntru, nu lasă jumătate!*

Invitat: *Da, dar dvs. nu admiteți că asta s-a făcut intenționat, pentru a pune în evidență întreg mecanismul?*

Renato Usatîi: *Adică, că ei mie mi-o lăsat для теста драйва (n.t. pentru un test de conducere), cum s-ar zice, научные эксперименты (n.t. experimente științifice)?”³⁹*

Emisiunea a avut doi moderatori și invitați în platou. Niciunul dintre moderatori nu a intervenit pentru a opri sau pentru a atrage atenția asupra mesajelor transmise de către Renato Usatîi. Intervenția lui Renato Usatîi a fost preluată și publicată pe paginile acestuia din rețelele de socializare și a fost vizualizată de peste 300 de mii de ori.

Pe data de 5 noiembrie 2023, Alexei Lungu, primar interimar al or. Orhei, președintele partidului politic „ȘANSĂ” (PȘ) și jurnalist a organizat o conferință de presă în fața Comisiei Electorale Centrale. Pe durata conferinței, cel puțin două persoane au protestat împotriva activității partidului politic pe care Alexei Lungu îl conduce. Una dintre aceste persoane l-a amenințat pe cel din urmă cu aplicarea violenței fizice, afirmând:

Protestatar: *Dumneavoastră m-ați chemat, m-ați chemat!*

Alexei Lungu: *Nu striga, nu striga! De ce strigi?*

Protestatar: *De-atâta că deamu ne-ați stat în gât aicea, m-ați zaibit (n.t. nu te mai suport).”⁴⁰ [...] Nu vi-i rușine? Nu vi-i rușine? Dați-i la bot! O sa vă dăm la bot!*

Alexei Lungu: *Poftim? Vino și dă-mi la bot dacă ești atât de curajos.*⁴¹

6.2. Limbaj sexist îndreptat împotriva competitorilor electorali

Pe data de 5 noiembrie 2023, în cadrul emisiunii „Ediție specială la TV8: Alegeri locale generale 2023!”, Renato Usatîi, președintele PN, candidat, la acel moment, la funcția de consilier pentru primăria mun. Bălți și ex-primar al mun. Bălți, a utilizat un limbaj sexist în raport cu Ștefan Gligor, președintele

³⁹ Renato Usatîi, Emisiunea „Ediție specială la TV8: Alegeri locale generale 2023!”, TV8, min. 03:05:28, <https://www.youtube.com/watch?v=4AdtQFJJ3NM>

⁴⁰ Autor necunoscut, min. 01:12, <https://tv8.md/2023/05/11/video-stop-cadru-alexei-lungu-huiduit-la-cec-o-papusa-cumparata-imi-stati-in-gat-deja-m-ati-z-it-reactia-liderului-sansa/243536>

⁴¹ Autor necunoscut, min. 02:37, <https://tv8.md/2023/05/11/video-stop-cadru-alexei-lungu-huiduit-la-cec-o-papusa-cumparata-imi-stati-in-gat-deja-m-ati-z-it-reactia-liderului-sansa/243536>

partidului politic „Partidul Schimbării” (PS), la acel moment, candidat la funcția de primar al mun. Chișinău din partea aceluiași partid:

„Moderatoare: *Domnu Cernăuțeanu, șeful IGP (Inspectoratul General al Poliției), ne spunea, astăzi, în cadrul ediției speciale, despre faptul că au fost documentate, astăzi, mai multe cazuri de corupere a alegătorilor. Domnul Ștefan Gligor spunea că era vorba de 300€ pentru un vot. Cunoașteți asemenea cazuri?*

Renato Usatîi: *Deci acel domn, pe care dvs. îl numiți domn, pentru mine el e mai mult domnișoară, ca și candidatul lui de la Bălți (notă: Nicolai Grigorișin), asta-i prima.”⁴²*

6.3. Limbaj discriminator utilizat pentru denigrarea politicianilor

În cinci cazuri, politicienii, membrii și susținătorii partidului politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” au fost ținta asocierilor negative cu dizabilități mintale. Autorii acestor mesaje au fost atât politicieni, cât și formatori de opinie. Deși aceste mesaje nu instigă la ură sau discriminare, ele promovează stereotipuri și prejudecăți față de persoanele cu dizabilitate mintală și astfel, sporesc gradul de intoleranță față de acest grup.

De exemplu, pe data de 3 noiembrie 2023, în contextul anunțării deciziei Comisiei pentru Situații Excepționale de a exclude din cursa electorală competitorii electorali ai PȘ, pe pagina personală de Facebook, urmărită de 111 mii de persoane, Ilan Shor, președintele partidului politic „Șor” (declarat neconstituțional pe data de 19 iunie de Curtea Constituțională⁴³) a utilizat un limbaj discriminator («шайка дебилов», «шизофреник»), precum și dezumanizarea («Не слушаем этих псов»). Pe de o parte, asocierea cu tulburările mintală și bolile mintale este utilizată pentru a denigra și a pune într-o lumină negativă politicienii și membrii PAS. Pe de altă parte, utilizarea asocierii cu animalele reduce aspectul uman al persoanelor vizate și le transformă în potențiale ținte ale disprețului, urii sau violenței pe criteriu de „apartenență politică”:

«Я не знаю, может быть он был обнюханный, может быть обкуренный, может быть Майя ему дала свою недопитую бутылку вина?⁴⁴ [...] Но вместо того чтобы прийти к нам и попросить помочь остальной стране, эта алкоголичка президентша рассказывает, что она отберёт этот газ на границе. Шизофреник министр энергетики рассказывает, что этого не существует. Вы определитесь ребят, вы отберёте или не существует... Мы понимаем, что сегодня Молдовой управляет шайка дебилов, но уже вы переходите границы тотального вранья.⁴⁵ [...] Не слушаете этих псов, они все равно ничего хорошего не скажут и не сделают.»⁴⁶

⁴² Renato Usatîi, Emisiunea „Ediție specială la TV8: Alegeri locale generale 2023!”, TV8, min. 02:52:01, <https://www.youtube.com/watch?v=4AdtQFIJ3NM>

⁴³ Curtea Constituțională, Hotărârea nr. 10 din 19.06.2023 privind controlul constituționalității Partidului Politic „Șor”, <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=828&l=ro>

⁴⁴ Ilan Shor, min. 00:23, <https://www.facebook.com/ilanshorofficial/videos/709719470735201/>

⁴⁵ Ilan Shor, min. 02:18, <https://www.facebook.com/ilanshorofficial/videos/709719470735201/>

⁴⁶ Ilan Shor, min. 02:58, <https://www.facebook.com/ilanshorofficial/videos/709719470735201/>

RECOMANDĂRI

Parlamentului Republicii Moldova:

1. Completarea Codului electoral cu prevederi ce ar reglementa finanțarea politică și electorală de către „părți terțe”.

Comisiei Electorale Centrale și organelor electorale inferioare:

2. Examinarea și emiterea soluțiilor în termene restrânse, astfel încât contestatarii să reușească să beneficieze de dreptul la un recurs efectiv.
3. Publicarea în termen restrâns și în număr deplin a tuturor contestațiilor, sesizărilor, cererilor și soluțiilor asupra acestora.
4. Publicarea rapoartelor financiare pe pagina CEC într-un format care ar corespunde principiilor datelor deschise.
5. Elaborarea un ghid/o instrucțiune care să detalieze liniile de cheltuieli din rapoartele financiare și, respectiv, tipurile de cheltuieli ce pot fi atribuite liniilor corespunzătoare.

Instanțelor de judecată

6. Examinarea în timp restrâns a litigiilor conexe procesului electoral (în special în cauza PȘ împotriva CSE), astfel încât organele electorale să poată decide asupra confirmării sau infirmării legalității alegerilor și validării mandatelor.

ABREVIERI

ALDE – Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa

alin. – alineatul

ANI – Autoritatea Națională de Integritate

APL – administrația publică locală

art. – articolul

BE Ruslan Codreanu – blocul electoral „Ruslan Codreanu”

BESV – birou electoral al secției de votare

CC – Partidul Politic Partidul Acțiunii Comune – Congresul Civic

CEC – Comisia Electorală Centrală

CECE – Consiliul electoral al circumscripției electorale de nivelul al II-lea

CI – candidat independent

CICDE – Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral

CSE – Comisia pentru Situații Excepționale

CUB – Partidul Politic Coaliția pentru Unitate și Bunăstare

FASM – Partidul Politic Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei

lit. – litera

LOC – Partidul Politic Liga Orașelor și Comunelor

MAI – Ministerul Afacerilor Interne

MAN – Partidul Politic Mișcarea Alternativa Națională

MO – Misiune de observare

MPSN – Mișcarea Profesioniștilor Speranța – Надежда

MRM – Partidul Politic Mișcarea Respect Moldova

mun. – municipiu

NOI – Partidul Politic Noua Opțiune Istorică

nr. – număr

OSCE/ODIHR – Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului

OTL – observator pe termen lung

OTS – observator pe termen scurt

PACE – Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa

PAS – Partidul Politic Partidul Acțiune și Solidaritate

PC – Partidul Conservator

PCRM – Partidul Comuniștilor din Republica Moldova

pct. – punctul

PDCM – Partidul Politic Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei

PDMM – Partidul Politic Partidul Democrat Modern din Moldova

PL – Partidul Liberal

PLDM – Partidul Liberal Democrat din Moldova

PN – Partidul Politic „Partidul Nostru”

PNL – Partidul Național Liberal

PNM – Partidul Politic Partidul Național Moldovenesc

PPDA – Partidul Politic „Democrația Acasă”

PPN – Partidul Politic Noi

PPPDA – Partidul Politic Platforma Demnitate și Adevăr

PPVP – Partidul Politic „Voința Poporului”

PR – Partidul Politic Partidul „Renaștere”

PS – Partidul Politic Partidul Schimbării

PSDE – Partidul Social Democrat European

PSRM – Partidul Politic Partidul Socialiștilor din Republica Moldova

PȘ – Partidul Politic „Șansă”

PVE – Partidul Politic Partidul Verde Ecologist

r. – raion

SV – secție de votare

UAT – unitate administrativ-teritorială

UE – Uniunea Europeană

USAID – Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

ANEXE

Anexa nr. 1. Raportarea financiară de către partidele politice la CEC

Concurent	Înregistrare trezorer	Raport la început de campanie	Deschidere cont "Fond electoral"	Termen 06.10.2023	Termen 13.10.2023	Termen 20.10.2023	Termen 27.10.2023	Termen 03.11.2023	Termen 10.11.2023
ALDE	06.10.2023		06.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	-
BE R.Codreanu	03.10.2023		12.10.2023	info	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	-
CC	06.10.2023	13.10.2023	29.09.2023	13.10.2023	14.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	-
CUB	06.10.2023		05.10.2023	06.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
FASM					-	-	-	-	N/A
LOC	24.10.2023	06.10.2023	02.10.2023	06.10.2023	13.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
MAN	06.10.2023	06.10.2023	29.09.2023	07.10.2023	13.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
MPSN	17.10.2023		18.10.2023	06.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
MRM	30.09.2023		04.10.2023	06.10.2023	13.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat
NOI	17.10.2023				info	-	-	-	N/A
PACE					-	-	-	-	N/A
PAS	30.09.2023	26.09.2023	28.09.2023	07.10.2023	13.10.2023	prezentat	27.10.2023	prezentat	10.11.2023
PCRM	06.10.2023	07.10.2023	04.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	-
PDCM	30.09.2023		27.09.2023	06.10.2023	13.10.2023	20.10.2023	27.10.2023	prezentat	10.11.2023
PDMM	27.10.2023		02.10.2023	07.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
PL	06.10.2023	07.10.2023	23.10.2023	info	info	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
PLDM	30.09.2023	01.10.2023	27.09.2023	06.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
PN	06.10.2023	06.10.2023	05.10.2023	06.10.2023	13.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
PNL	12.10.2023		13.10.2023		-	prezentat	-	prezentat	-
PNM	09.10.2023		11.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
PONA	06.10.2023		16.10.2023	09.10.2023	-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
PPBN					-	-	info	info	N/A
PPDA	12.10.2023		13.10.2023	info	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat
PPFD	13.10.2023	21.10.2023	12.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
PPM	09.10.2023		02.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
PPN	12.10.2023		13.10.2023	info	info	info	prezentat	prezentat	N/A
PPPDA	07.10.2023	05.10.2023	05.10.2023	06.10.2023	13.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
PPPPN					-	-	info	-	N/A
PPRM					-	-	-	-	N/A
PPVP	28.10.2023	30.09.2023	26.09.2023		prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	-
PR	10.10.2023		29.09.2023	06.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
PS	12.10.2023		09.10.2023	info	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
PSDE	06.10.2023	06.10.2023	29.09.2023	06.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
PSRM	06.10.2023	25.09.2023	25.09.2023	07.10.2023	13.10.2023	prezentat	27.10.2023	prezentat	10.11.2023
PȘ	06.10.2023		11.10.2023	06.10.2023	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
PVE	12.10.2023		13.10.2023	-	info	prezentat	prezentat	prezentat	10.11.2023
CI Guțan Valentin			16.10.2023		-	25.10.2023	prezentat	prezentat	-
CI Burlea Ion			17.10.2023		-	26.10.2023	-	-	N/A
CI Sirbu Sergiu			16.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Cebotaru Sergiu			24.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat
CI Slobozeanu Roman			18.10.2024		-	-	prezentat	prezentat	N/A
CI Costiuc Nina			24.10.2024		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Malu Vladimir			10.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Jizdan Vadim			11.10.2023		prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Rusu Tatiana			16.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Cimpoș Valentin			16.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	prezentat
CI Urechen Radu			19.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Nasulea Ion					-	-	-		-
CI Vdovicenco- Minciuna			24.10.2023		-	-	prezentat	prezentat	N/A
CI Guzun Ion			24.10.2023		-	-	prezentat	prezentat	N/A
CI Țurcanu Ion					-	-	-	-	N/A

CI Bivol Cristina					-	-	-	-	-
CI Belciug Ivan			23.10.2023				prezentat	prezentat	N/A
CI Nicu Anotolie					-	-	-	-	N/A
CI Tureac Alexandru			11.10.2023		prezentat	-	prezentat	prezentat	N/A
CI Zavrotchii Dmitrii			23.10.2023		-	-	prezentat	prezentat	N/A
CI Buzu Nicolae			20.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Marahovschi Victor			20.10.2023		-	-	prezentat	prezentat	N/A
CI Ipolitov Nicolae					-	-	-	-	-
CI Nița Victor			30.10.2023		-	-	prezentat	prezentat	prezentat
CI Cuzuic Ghenadie			12.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Mursa Olga			06.10.2023		-	-	-	prezentat	N/A
CI Damian Nicolae			17.10.2023		-	-	prezentat	prezentat	N/A
CI Gaina Tamara			19.10.2023		-	-	-	-	N/A
CI Vrabie Vitalie			11.10.2023		prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	-
CI Filimon Ion			13.10.2023		prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Lipcan Pavel					-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Timofti Nicolae						prezentat	prezentat	-	N/A
CI Dudoglo Nicolai			11.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	-
CI Anastasov Serghei					-	prezentat	prezentat	prezentat	-
CI Chiulaffi Serghei			17.10.2023		-	-	prezentat	prezentat	N/A
CI Levintii Dmitrii			26.10.20223		-	-	prezentat	prezentat	N/A
CI Gheorghiu Veaceslav			16.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Topal Anatoli			12.10.2023		prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Carapirea Nicolai			13.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Uzun Anatoli			18.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Zlatovcen Ivan			18.10.2023		-	prezentat	prezentat	-	N/A
CI Garizan Oleg			17.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	-
CI Fucedji Vadim			11.10.2023		prezentat	prezentat	prezentat	prezentat	-
CI Capsamun Vasili					-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Chioseia Ilia			23.10.2023		-	-	prezentat	prezentat	N/A
CI Chiciuc Piotr			17.10.2023		-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A
CI Topciu Fiodor					-	prezentat	prezentat	prezentat	N/A